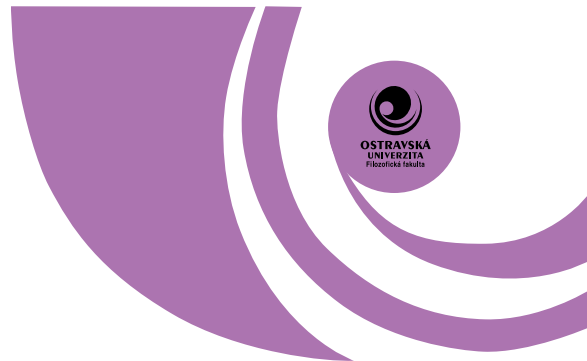

LISTY

Filozofické fakulty
Ostravské univerzity v Ostravě

I leden 2016

www.ff.osu.cz

EVROPA!!! KULTURNÍ DĚDICTVÍ

Barokní sochařství

České země: Matyáš Bernard Braun

Za nejvýznamnějšího sochaře českého vrcholného baroka je považován sochař a řezbář rakouského původu Matyáš Bernard Braun (1684-1738). Sochařství se vyučil v Salcburku. Poté se vydal do Itálie, kde navštívil nejvýznamnější umělecká centra (Benátky, Florencie, Řím). Italské, přesněji benátské, vlivy jsou znatelné i v jeho dílech, ovlivněn byl též díly Gian Lorenza Berniniho a Michelangela Buonarrotiho.

Kolem roku 1710 založil v Praze vlastní dílnu. Do pražského sochařského cechu vstoupil mistrovským dílem, sousoším **Sen sv. Luitgardy** pro Karlův most. Braun přibližuje zázračný výjev ze života slepé cisterciáčky. Ukřižovaný Kristus ožil a rukou pozvedá omdlévající řeholnici. I díky tomuto dílu získal Braun v Čechách značnou popularitu a velké množství zakázek, ve Svatovítské katedrále vytvořil např. náhrobek hraběte Leopolda Šlika.

Během následujících let se z jeho dílny stala největší sochařská dílna v Praze. Spolupracoval s mnoha dalšími umělci. Své sochy dodával např. architektovi Františku Maximiliánovi Kaňkovi, s nímž se podílel na výzdobě kostela sv. Klimenta v Klementinu a Černínského paláce.

Jeho velkým mecenášem byl hrabě František Antonín Špork, pro něhož vytvořil proslulé alegorické **sochy Ctností a Neřestí** před špitálem v Kuksu ve východních Čechách. Jeho dílem jsou i monumentální pískovcové plastiky v přílehlém přírodním areálu zvaném **Betlém**.

Soubor celkem 24 soch Ctností a Neřestí vytvořil během pouhých dvou let. Všechny sochy byly původně barevné a měly připomínat rozpor mezi dobrem a hříchem. Soubor je velkoryse řešený, dynamický a celkově dokonalý. Braun se ukázal jako skutečný mistr a génius, pro něž je typické zvládnutí formy, živá modelace a rozevlátá roucha jednotlivých postav. Proto se výzdoba špitálu v Kuksu řadí mezi nejvýznamnější díla evropského vrcholného baroka. Originály jsou dnes uloženy v lapidáriu špitálu.

Braun časem onemocněl souchotinami, a tak vlastní těžkou sochařskou práci vykonávali jeho zaměstnanci, zatímco on se soustředil hlavně na tvorbu modelů a návrhů. Díky svým širokým znalostem a dovednostem se Matyáš Bernard Braun stal jedním z nejnámějších a nejuznávanějších sochařů ve střední Evropě.

Betlém u Kuksu, Poutevník Garin vylézající z jeskyně

Sen sv. Luitgardy - kopie

Štědrost

Obžerství

Marek ZÁGORA

SOLÁŇ - VALAŠSKÝ PARNAS

Malíř Alois Schneiderka

„Ej, to je kraj můj milovaný, krása je v něm a boží klid, kde má své rolky, chudé stany dobrý můj a tak bystrý lid.“ Těmito slovy popsal charakter rodného Valašska jako i svůj vztah k němu jeden z vrstevníků Jaroslava Vrchlického, básník Metoděj Jahn. Ačkoli od napsání těchto veršů uplynula již pěkná řádka let a svět se změnil k nepoznání, na Valašsku to není vidět, tady jakoby se zastavil čas. Pod maskou moderní civilizace zde přetrvala nejen nádherná příroda a bohatá kultura, ale také lidská vřelost a cudnost. Po všech těch staletích života v bídě a v ústrku zůstalo Valašsko „krajem s velkou duší a obraznou, vroucnou, niternou plností“. Centrem tohoto kraje se stal malebný vrch Soláň, opředený řadou pověstí o objevení soli a o portáších. Hora přináší jedny z nejkrásnějších výhledů na Beskydy, Hostýnské vrchy a celé Javorníky, není tedy divu, že se tento překrásný kout naší země stal inspirací pro mnoho významných českých umělců. Řada z nich mohla ve své době určovat svými díly směr celého českého kulturního života a konkurovat tak velkým evropským tvůrcům, srdce je však zatáhlo jinam, stranou od velkého světa umění, do malebných valašských hor, kde v poklidu, za zvuků šplouchání horských potoků a cinkání ovčích zvonců mohli tvořit svá úchvatná díla. Někteří z umělců se na Soláni usadili natrvalo, byli to např. malíři Schneiderka, Hofman, Podešva a Kobzář, jiní toto místo často navštěvovali (Hýžová, Hrnčárek), nebo stále navštěvují (Hartinger). Odedávna se proto Soláni přezdívá Hora umělců nebo také Valašský Olymp. Ve stylové zvonici, zbudované na Soláni v roce 2006, se dnes pořádají vernisáže výstav malířů, fotografů, sochařů a dalších umělců, jejichž tématem a inspirací se stala valašská krajina a kultura. Je skvělé, že v naší době, době všeobecné honby za finančním úspěchem, u nás přetrvalo místo, kde je hájena krása a kde jsou uchovávané tradice.

K nejvýznamnějším valašským umělcům patřil bezesporu malíř a zakladatel tzv. *Soláňských salónů* Alois Schneiderka. Ten přišel na svět v malebné podhorské vesničce Křivé nedaleko Valašského Meziříčí na Štědrý den roku 1896. Od útlého dětství se věnoval kreslení, maloval a kreslil doslova na všem, na čem se dalo. Jako desetiletý si již také vydělal svůj první honorář za několik namalovaných betlémů. Od té doby bylo chlapci jasné, jakým směrem se chce dále ubírat. V příštích letech procestoval mladý valašský rodák téměř celou Evropu, svá studia začal ve Vídni na Akademii krásných umění, později si svou malířskou techniku zdokonaloval ještě v Paříži. První světovou válku přečkal Schneiderka v italských Dolomitech. V poválečných letech se malíř vrátil do města svých studií – Vídne, nedlouho poté však odcestoval do Jugoslávie. V roce 1924 se na čas vrátil do rodné vlasti, přebýval tehdy v Uherském Hradišti, doma se však dlouho neohrál, jelikož jej ještě v témže roce jmenoval srbský ministr v Bělehradě šéfem opery pro Dalmátské království ve Splitu. V první polovině 30. let pracoval Schneiderka jako československý kulturní atašé v Bulharsku. Domů se natrvalo

vrátil teprve v roce 1939, tedy až ve svých čtyřiceti třech letech. Na Soláni zbudoval svůj ateliér, v němž pořádal legendární Soláňské salóny. V tomto období došlo také k zásadní změně v jeho tvorbě; jednou provždy opustil malbu liduprázdných horských krajin a začal s malbou figurální. Valašskou krajinu stylizoval na plátně často do tajemného, mlhavě deštivého pláště. Z jeho obrazů na nás shlíží usouzení, tvrdě pracující Valaši, stejně jako Valaši veselí, plní radosti. Smutný úděl Valachů však u Schneiderky jednoznačně převládá. Tento drsný, zádumčivý ráz zasahuje také do jeho tvorby nefigurální. Malířem vyobrazené květy nejsou nikdy čerstvé a barevné, leč povadlé, doslova hynoucí. Mimo malování vlastních obrazů se Schneiderka věnoval také knižním ilustracím, svými kresbami vyzdobil některé ze sbírek Karla Jaromíra Erbena a Petra Bezruče. Kromě toho působil jako výtvarný poradce při natáčení několika filmů, např. snímku *Advent* natočeného podle úspěšného románu Jarmily Glazarové. Alois Schneiderka zemřel ve svém domě na Soláni náhle v září roku 1958.

Petr LIGOCKÝ,
doktorand FF

Pokyny pro formátování příspěvků

Příspěvky zasílejte ve formátu doc, docx, odt nebo rtf. Fotografie v samostatných souborech jpg (nikoli vložené do textu). U všech snímků uvádějte popis a jméno autora. Dodržujte stanovený rozsah článků – jedna strana v Listech FF OU vychází cca na 3 500 znaků včetně mezer. Redakce si vyhrazuje právo texty gramaticky opravovat, drobně stylisticky upravovat, v případě potřeby zaslané články krátit. Příspěvky do únorového čísla zasílejte e-mailem na adresu listyff@osu.cz **nejpozději do 22. 2. 2016**. Příspěvky zaslané po tomto datu nebudou do únorového čísla zařazeny.

Listy Filozofické fakulty Ostravské univerzity v Ostravě č. 1/2016 – leden, ročník sedmý. LISTY JSOU NEPRODEJNÉ

Redakční rada: předsedkyně: doc. PhDr. Eva Mrhačová, členové: doc. Robert Antonín, Ph.D., Mgr. Jana Bolková, Mgr. Tereza Čapandová, Mgr. Petr Ligocký, Mgr. Roman Polách, ThLic. Vladimír Šiler, Dr., doc. PhDr. Jan Vorel, Ph.D., Mgr. Marek Zágora.

Barevná elektronická verze Listů je dostupná na webu FF OU v rubrice Ze života fakulty na adrese: <http://periodika.osu.cz/listyff>
©Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2016.

Jalovec (Slovinsko)

Masopustní veselí

Krajina před bouří

Krajina

Tři králové

VĚDA A ŽIVOT NA NAŠICH PARTNERSKÝCH UNIVERZITÁCH

Lucie Radková

PhDr. Lucie Radková, Ph.D., absolvovala na Filozofické fakultě Ostravské univerzity v Ostravě magisterské studium oborů český jazyk a německý jazyk, na své alma mater vykonala rovněž státní rigorózní zkoušku v oboru Český jazyk a literatura (specializace český jazyk). Doktorské studium absolvovala na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Ukončila je úspěšnou obhajobou disertační práce s názvem *K současné mluvě odsouzených* (2011). Lucie Radková se systematicky věnuje zejména vyjadřovacím prostředkům, užívaným jedinci, kteří se dostávají do konfliktu se zákonem (např. mluva odsouzených; mluva uživatelů, distributorů a výrobců narkotik). Výsledky svých dosavadních výzkumů prezentovala Lucie Radková v nedávné době na slavistických pracovištích univerzit v Jeně, Göttingenu, Salcburku, Basileji a v Lublani.

Jak to chodí na Friedrich-Schiller-Universität v Jeně

Poprvé jsem o Jeně, univerzitním městě plném mladých lidí, slyšela v souvislosti s Friedrichem Schillem v hodině literatury na gymnáziu, podruhé to bylo ve chvíli, kdy jsem prováděla rešerši pro svou disertační práci s názvem *K současné mluvě odsouzených*. Během té jsem mimo jiné objevila dvě monografie Prof. Dr. Jiřiny van Leeuwen-Turnovcové, německé lingvistky českého původu působící na slavistickém pracovišti na Friedrich-Schiller-Universität Jena, která se v minulosti zabývala historickým argotem a vězeňským slangem.

Po dokončení doktorského studia jsem se rozhodla, že prof. van Leeuwen oslovím a požádám ji o schůzku. Mile mě překvapila její okamžitá vstřícná odpověď. Poprvé jsem jela do Jeny jen na „otočku“ s tím, že tam proslavím krátkou přednáškou. Paní van Leeuwen (paní profesorka mi zakázala oslovovat ji *paní profesorko*) na mě zapůsobila svým šarmem, otevřeností, skromností a vysokou profesionalitou. Velmi blízkou osobou se mi stala také dr. Martina Tomancová, se kterou jsme se brzy shodly na tom, že by bylo

přínosné pro obě fakulty uzavřít bilaterální smlouvu v rámci programu Erasmus+. Z Jeny jsem odjížděla s příjemným pocitem, který ve mně zanechal setkání s místními akademiky, lektory i posluchači.

Mám za sebou již dvě učitelské mobility na této univerzitě. První příležitost učit na Friedrich-Schiller-Universität Jena se nabídla loni v zimě. Na cestu tam nikdy nezapomenou – během noci totiž postihla ČR silná námraza a koleje i troleje se obalily ledovou krustou. Od půlnoci jsem nepřetržitě sledovala webové stránky ČD. Když jsem kolem třetí hodiny ranní volala na krizovou linku, bylo mi řečeno, že vlaky ten den v důsledku nepříznivé meteorologické situace pravděpodobně nepojedou. Nenechala jsem se zstrašit. Nemohla jsem přece nechat německé studenty bez základních informací o tom, jak se mluví za zdmi českých věznic! Vydala jsem se plná odhodlání na nádraží, vlak však skutečně nejel. Nevzdala jsem to a naštěstí, což bylo důležitější, to nevzdali ani pracovníci Českých drah. Sedla jsem si na kufr a čekala. Po určité době jsem se dozvěděla,

že se podařilo přece jen vypravit nějaký téměř muzejní exponát na motorový pohon. Nastoupila jsem! Pocit napětí vystřídal pocit štěstí a hluk provázející pomalu se rozjíždějící staříčkou soupravou vyvolával úsměvy na tvářích čekáním zkoušených spolucestujících, a to i přesto, že se ve vlaku netopilo (teplotní nepohoda nám náš největší dopravce kompenzoval částkou 30 Kč). Cestou jsme potkávali stojící zamrzlá pendolina a jiné IC/EC vlaky. Když jsem po více než šesti hodinách dorazila do Prahy, zjistila jsem, že můj přípoj do Německa kalamitě také hrdinně odolává a s tříhodinovým zpožděním si to „šine“ ze Slovenska k našemu hlavnímu městu. Opět jsem se uvelebila na nějakou dobu na svém kufru. Jakmile jsem se konečně ocitla ve vlaku mířícím do Drážďan, věděla jsem, že mám vyhráno a že druhý den ráno budu skutečně učit svou oblíbenou sociolektologií. Další cesta již probíhala bez komplikací a já jsem během každého přestupu „nasávala“ německou vánoční atmosféru.

Podruhé jsem cestovala do Jeny letos v říjnu během eskalující migrační krize. Nebylo se však čeho ►

bát. Souprava i jednotlivá nástupišťe byly plné policistů. Škoda jen, že jsem si nevzala podklady pro svůj současný výzkum (policejní mluva), zajisté by se mi podařilo shromáždit cenný jazykový materiál.

Nechme ale cestovatelských zážitků a představme samotnou Friedrich-Schiller-Universität Jena, která v roce 2008 oslavila 450 let (založena 2. února 1558) své existence. Univerzita, pojmenovaná po svém profesorovi Friedrichu Schillerovi, se nachází v nevelkém, zato moderním pulzujícím městě ležícím ve Spolkové republice Durynsko. Sestává z deseti fakult. Český jazyk je možno studovat na Institut für Slawistik und Kaukasusstudien, jehož ředitelem je Professor Dr. Thede Kahl. Institut slavistiky je největším vědeckým pracovištěm slovanských literatur, kultur a jazyků v Durynsku. Pracoviště má čtyři profesory. Je to Prof. Jiřina van Leeuwen-Turnovcová (jazykověda), Prof. Achim Rabus (jazykověda), Prof. Thede Kahl (jižní slavistika) a Prof. Meyer-Fraatz (literární věda). Na zdejší slavistice je možno studovat pět slovanských jazyků – češtinu, polštinu, ruštinu, srbštinu/chorvatštinu a bulharštinu. Zvolí-li si posluchač bakalářské studium, je těžištěm jeho studia východní nebo jižní slavistika. Pokud nastoupí do navazujícího magisterského studia, má na výběr tři profily – východní slavistiku, jižní slavistiku či kulturní studia východní Evropy. Má-li posluchač pedagogické ambice, může se rozhodnout pro učitelské studium ruštiny pro gymnázia a tzv. Regelschulen, což je typ školy, který byl zaveden v Durynsku na začátku 90. let 20. století.

Zdejší posluchači jsou disciplinovaní, nároční a nesmírně zvědaví. Je radost je učit. Někteří z nich mají české předky a chtějí se naučit jejich rodný jazyk, jiní se rozhodli studovat češtinu z jiného důvodu. Jejich vyučující, především již zmiňovaná dr. Tomancová, jim nabízejí také mimoškolní aktivity. Studenti tak mají možnost účastnit se pravidelných česko-slovenských filmových večerů, výstav (mj. židovská kultu-

Studenti českého jazyka na univerzitě v Jeně

Friedrich-Schiller-Universität Jena

ra v českých zemích), autorských čtení (v minulosti např. čtení s Arnoštem Lustigem), mikulášských besídek či intenzivních jazykových týdnů v České republice (naposledy byli studenti ve skanzenu v Příbrami, kde malovali kraslice a vyráběli pomlázky).

Výše jsem zmínila, že Jena je pulzující město. Takový z ní mám první i druhý dojem. Její centrum není nijak rozsáhlé, dokonale se v něm však snoubí historie (úzce spojená s životem a dílem Friedricha Schillera) s dnešním moderním světem. A je plná pozitivně naladěných lidí!

Lucie RADKOVÁ

FILOZOFICKÁ FAKULTA V MĚSÍCI LEDNU

LISTY FF v roce 2016

Listy FF, založené 2010, vstupují do 7. ročníku své existence.

Postupně se vykrystalizovala jejich sedmidílná skladba. Ta nadále zůstane zachována:

1. EVROPA!!! KULTURNÍ DĚDICTVÍ

Oddíl povede i nadále náš absolvent Mgr. Marek Zágora. V letním semestru bude základním tématem barokní sochařství české a evropské.

2. OSTRAVA !!! RODINNÉ STRÍBRO

Obsah tohoto oddílu se zdá být vyčerpán. V letním semestru přichází do této části *Listů FF* nové téma: **VALAŠSKÝ PARNAS – o malířích na Soláni**. Oddíl povede doktorand katedry slavistiky – Mgr. Petr Ligočský, který se zároveň stává členem redakce *Listů*.

3. VĚDA A ŽIVOT NA NAŠICH PARTNERSKÝCH UNIVERZITÁCH

Oddíl zůstává beze změny. I nadále bude jeho cílem představovat naší akademické obci z různých pohledů evropské univerzity, s nimiž máme uzavřenu smlouvu o spolupráci.

Plán tohoto oddílu *Listů FF* vzniká ve spolupráci s ing. Gottwaldovou, referentkou pro zahraniční styky FF. Redakce *Listů* se obrací na všechny pracovníky FF, kteří pobývali v rámci projektu ERASMUS na partnerských univerzitách, aby se o své zkušenosti podělili s ostatními.

Jedenkrát za rok se budeme v této části *Listů FF* věnovat otázce pořadí univerzit (světových i českých).

4. FILOZOFICKÁ FAKULTA V MĚSÍCI...

Oddíl zůstává beze změny. Pište, fotografujte.

Jedenkrát za rok bude i nadále součástí tohoto oddílu *Listů FF* anketa. Redakce položí studentům otázku k významnému aktuálnímu tématu současnosti a jejich odpovědi zveřejní.

5. ZE ŽIVOTA NAŠICH ABSOLVENTŮ

Oddíl zůstává beze změny. Je to naše důležitá „zpětná vazba“. Redakce se na všechny obrací s prosbou o příspěvky.

6. Oddíl HISTORICKÉ ETUDY

dostává od ledna 2016 novou náplň: po celý semestr zde budou publikovány s názvem VITA CAROLI I–VI úryvky ze života Karla IV., od jehož narození uplyne v květnu 700 let. Tuto část *Listů FF* povede i nadále docent Antonín.

7. Oddíl ČTENÍ K ZAMYŠLENÍ

bude i nadále věnován aktuálním intelektuálním otázkám dneška. Příspěvky také do této části *Listů* mohou posílat všichni členové akademické obce.

Eva MRHAČOVÁ

Vydavatelská činnost na naší fakultě

Filozofická fakulta vykazuje bohatou vydavatelskou činnost, především v oblasti vědeckých monografií. Prokazuje tak vysokou odbornou úroveň i velké myšlenkové bohatství.

V roce 2013 bylo na FF OU vydáno 15 monografií, v roce 2014 – 19 monografií a v roce 2015 – přes dvacet monografií. (Vedle toho vydávají autoři každoročně řadu publikací i v jiných vydavatelstvích, mimo FF.)

Velmi rádi konstatujeme, že vydavatelská činnost naší fakulty je nejvyšší na Ostravské univerzitě.

Uvádíme seznam monografií vydaných na FF v roce 2015 (bez bibliografických údajů):

1. Jan Herůfek, Flavius Mithridates: *Sermo de passione Domini / Řeč o utrpení Páně* (překlad z latiny)
2. Jan Vorel a kolektiv: *Tajemství tvaru. Proměny vnější a vnitřní formy artefaktu v ruské literatuře 20. století*
3. Lenka Vaňková: *Medizinische Texte aus böhmischen und mährischen Archiven und Bibliotheken (14.–16. Jahrhundert)*
4. Eva Mrhačová, Jiří Muryc, Urszula Kolberová /eds/: *Parémie národů slovanských VII*
5. Maksymilian Drozdowicz: *En busca del Reino de Dios. La dimensión comunitaria de la obra de Ernesto Cardenal*
6. Lucie Radková, Jana Rausová: *Mluva uživatelů a výrobců drog*
7. Eva Bajerová: *Textverständlichkeit und Textstruktur in der Wissensvermittlung. Analyse von Fachtexten mit biologischer Thematik*
8. Richard Psík, Václav Bok: *Regesta Bohemiae et Moraviae aetatis Venceslai IV. (1378 dec.–1419 aug. 16.). Tomus VIII, Fontes qui in archivis regionalibus terrae Moraviae et in archivis civitatum brunensis et Ostraviensis asservantur – historické prameny, dokumenty*
9. Jiří Brňovják: *Šlechticem z moci úřední. Udělování šlechtických titulů v českých zemích 1705–1780. Nobilitas in historia moderna, Tomus VII*
10. Svatava Urbanová, Šárka Holaňová, Denisa Tkačiková: *Bibliografie literatury pro děti a mládež českého Slezska a severovýchodní Moravy*
11. Jan Malura: *Meditace a modlitba v literatuře raného novověku*
12. Lumír Dokoupil a kol.: *Z díla historického demografa*
13. Lumír Dokoupil, Milan Myška: *Listy z časů naděje i zklamání*
14. Antonín Dolák a kol.: *Praktické implikace moderních pojetí subjektu*
15. Lumír Dokoupil, Ludmila Nesládková, Radek Lipovskí: *Populace Rakouského Slezska a severovýchodní Moravy v éře modernizace*
16. Jiří Jung, Adam Hubáček: *Architektura Hlučína*
17. Igor Jelínek a kol.: *Současná ruská a polská zpívaná poezie I*
18. Jana Raclavská a kol.: *Pes v jazyce a myšlení*
19. Michal Przywara: *Literatura Śląska Cieszyńskiego po 1989 roku*
20. Karel Jiřík, Stanislav Knob: *Život a dílo Petra Cingra (1850–1920)*
21. Libuše Halfarová: *Aspekte des Fachtextverstehens im Deutschen bei Studenten mit Legesthenie*
22. Krzysztof Czajkowski, Jan Malura, Janusz Spyra /red./: *Historik a literát v provincii / Historyk i pisarz na prowincji*
23. Jan Herůfek a kol.: *Pojetí důstojnosti člověka od antiky po současnost*

Připravily Eva MRHAČOVÁ
a Yvetta JUROVÁ

Dny otevřených dveří filozofické fakulty 2016

Jak je v posledních letech zvykem, uspořádala Filozofická fakulta Ostravské univerzity v polovině ledna v pátek 15. a v sobotu 16. 1. 2016 *Dny otevřených dveří*. Studenti středních škol a gymnázií z celé republiky měli možnost přijít na fakultu a vyslechnout prezentace jednotlivých kateder a také poznat prostředí, do kterého se případně chystají. Již v loňském roce proběhla proměna formy *Dnů otevřených dveří*: oproti minulým ročníkům se katedry začaly představovat samostatně ve svých přednáškových místnostech. Záměr tak v jednotlivých časových blocích mohli navštívit prezentace, rozmístěné po celé fakultě, které neměly pouze ryze informativní ráz, ale byly zaměřeny také na to, aby se návštěvníci dověděli o takzvaném druhém životě fakulty a jejích kateder, které pro své studenty chystají nejenom zápočty a zkoušky, ale také výlety, kulturní aktivity, workshopy i vlastní katedrální večírky (např. anglistický či bohemistický po zkuškovém období). Ve stejném duchu se nesla obecná přednáška o filozofické fakultě, kterou vedl autor tohoto textu. V přednášce byl představen, vedle faktických informací k přijímacímu řízení, také onen druhý život fakulty, tedy fakultní aktivity jako Season start, fotbalový turnaj, Majáles či literární čtení. Do *Dnů otevřených dveří* se zapojilo hned několik studentských organizací – byli to především zástupci studentské komory Akademického senátu Filozofické fakulty v čele s Terezou Čapandovou, kteří nejenom prezentovali svou organizaci, ale také do velké míry vypomáhali při zajišťování a koordinování samotného průběhu této akce a patří jim velký dík. Mimoto se DOD zúčastnily také organizace Stavovské unie studentů a International student clubu, které uchazeče a návštěvníky informovaly o svých aktivitách v rámci působení na Ostravské univerzitě. Počet návštěvníků byl zhruba stejný jako v loňském roce a tradičně největší zájem byl o prezentace katedry anglistiky a amerikanistiky a katedry psychologie. Přejeme letošním uchazečům, aby byli na své vysněné místo studia přijati a doufáme, že tímto vysněným místem bude Filozofická fakulta Ostravské univerzity.

Roman POLÁCH,
doktorand FF

FF OU se zapojí do projektu Shakespeare Ostrava 2016

Projekt *Shakespeare 2016* navazuje na celosvětové oslavy 400. výročí úmrtí Williama Shakespeara. Jsou do něj zapojeny nejvýznamnější ostravské kulturní instituce – Národní divadlo moravskoslezské, Janáčkova filharmonie, Divadlo Petra Bezruče, Komorní scéna Aréna a Knihovna města Ostravy. Tato aktivita není pouze holdem Shakespeareovi, ale také pokusem sjednotit ostravské kulturní instituce pod jedním výjimečným projektem. Dramaturgickým vkladem Filozofické fakulty OU, která v projektu mimo jiné zastupuje celou Ostravskou univerzitu, budou populárně naučné vzdělávací aktivity – přednáška Mgr. Petra Filipa o divadle a zábavě v alžbětinské Anglii s důrazem na populární býčí a medvědí zápasy, a přednáška docenta Martina Pilaře o hledání kořenů Shakespeareovy výjimečnosti. Tyto přednášky

budou předneseny pro širokou veřejnost nejenom na naší fakultě, ale i na některých ostravských gymnáziích a středních školách. Velkým kulturním vkladem bude představení divadelní skupiny ELTO (*English Language Theatre of Ostrava*) pod vedením anglistky Markéty Bilanové – uvedou parodickou inscenaci na *Macbetha Scots on the Rocks*. V jednání je také vklad Fakulty umění, která by se případně zapojila video mappingem – v dnešní době velice oblíbeným. Filozofická fakulta Ostravské univerzity se do projektu Shakespeare zapojila nejenom pro výjimečnost tohoto nevsedního kulturního počínu, ale také proto že se cítí být podstatnou a živou součástí ostravského kulturního života.

Roman POLÁCH

S katedrou po Španělsku na podzim 2015

Studenti na středověkém hradu v Peniscole

Naše exkurze začala po několikaměsíční přípravě v sobotu 26. 9. 2015 ve tři hodiny ráno. V tu dobu jsme se všichni usadili v autobuse a vyrazili. Cílem byla Barcelona.

Po 26 hodinách strávených v dopravním prostředku jsme v neděli nad ránem skutečně zaparkovali v Barceloně. Ti zvědavější a méně unavení rovnou vyrazili na Montjuïc, aby viděli východ slunce. Poté jsme v Port Vellu vyzvedli ostatní a už jako celá skupina jsme se vydali na prohlídku. Slavná ulice La Rambla, gotická čtvrť Barrio Gótico a dál po Paseo de Gracia ke Gaudiho domům. Obdivovali jsme jak skvosty gotické architektury, tak modernistickou Barcelonu, která se díky tomu, že jsme vyrazili v brzkých ranních hodinách, proměnila v město téměř zbavené turistů. Ve volnu, které jsme dostali po zhlédnutí Pedrery, většina z nás vyměnila světské statky za pokrm duchovní. Místo oběda jsme se vydali ke katedrále Sagrada Familia, nezpochybnitelnému symbolu tohoto španělského sídla.

Odpoledne jsme vyrazili do Oropesy, malého městečka poblíž Valencie, kde jsme měli zajištěné ubytování. Následující den, pondělí, bylo pojato odpočinkově: toulali jsme se křivolákými uličkami a navštívili muzeum a hrad tohoto historického městečka. Počasí nám bohužel nepřálo, ale i tak někteří otužilci strávili odpoledne koupáním v moři, zatímco jiní čerpali síly na další dny.

V úterý ráno jsme absolvovali pro autobus náročnější cestu do kláštera bosých karmelitánů, který se nachází na vrcholcích pohoří Desierto de las Palmas. Po krátké prohlídce kláštera, při které jsme se na vlastní oči přesvědčili o tom, jak to vlastně sv. Terezička se sv. Jenem mysleli, jsme sjeli do městečka Benicasim, konkrétně do výroby vína. Tady byl již výklad o dost zajímavější. Poslechli jsme si postup výroby, nakoupili suvenýry. Studenti překladatelství si z výroby kromě vína odnesli i letáčky v češtině jako věčnou výstrahu proti počítačovému překladatelskému softwaru. Následně jsme dostali volno na prohlídku městečka. Poté co jsme se znovu sešli u autobusu, nás vedoucí zájezdu nechal hlasovat o dalším programu. Díky jasné převaze holek jsme si vydobyly alespoň hodinovou „proběžku“ po castellonském nákupním centru, z něhož jsme si v obrovském lijáku odnášely plné tašky. Pánové na nás nevěřicně koukali s otázkou, co vidíme na nekvalitním oblečení šitém chudáky Čiňany v otrockých podmínkách, ale my byly spokojené. Bylo nám jasné, že některé věci muži nepochopí.

Ve středu jsme se vydali do Valencie, kde jsme si během jediného teplého a slunečného dne v celém týdnu prohlédli centrum města. Odpoledne jsme se přemístili do Oceánografického a technického muzea, ve kterém jsme strávili sedm hodin. Většinu času jsme byli v prvním z nich, kde jsme vedle

různých tematických komplexů s tunely, akvárii, informativními a ekologickými tabulemi viděli i vodní show delfinů, která nám všem vzala dech. Po sedmé hodině večer, kdy se muzea zavírala, jsme se opět vrátili do Oropesy na večeři a ubytování.

Ve čtvrtek jsme po snídani jeli do Peñíscoly, což je malebné městečko, jehož historická část je natřena na bílo a je postavena na kopci, kterému dominuje hrad. Ten jsme samozřejmě navštívili, byl sídlem vyhnaného papeže Benedikta XIII. a pak jsme měli volno na prohlídku města. Někteří dali přednost procházce po pláži, jiní nakupování suvenýrů a někteří obědu a kávy. Odpoledne jsme se vrátili do Oropesy, kde jsme měli volno na balení, odpočívání a poslední nákupy. Někteří otužilci využili volna ke koupání v moři. Při poslední večeři nám ukápla slza, neboť jsme se loučili s výbornou španělskou kuchyní, což, přiznejme si, pro mnohé z nás bylo jedním z vrcholů celé exkurze... Průvodce se mohl snažit, jak chtěl, ale šunka je šunka.

V pátek brzy ráno jsme se vydali na zpáteční cestu, na níž nás čekalo ještě několik zastávek. První z nich byl slavný klášter Montserrat. Je vysoko v horách a nabízí překrásné výhledy. Slyšeli jsme tam zpívat chlapecký sbor, který patří mezi nejlepší na světě. Z Montserratu jsme se vydali do Figueras, kde byla domluvena prohlídka muzea Salvadora Dalího. Muzeum je obrovské, plné jeho děl. Člověk, musí obdivovat jeho neskuptečnou představivost.

Po prohlídce muzea jsme měli čas i na prohlídku městečka. V blízkosti muzea se nachází hrad, katedrála a dům, ve kterém se Salvador Dalí narodil. Po prohlídce nás čekal noční přejezd do Monaka. Kolem páté hodiny ranní jsme dorazili na místo, zaparkovali a měli možnost dospat se v autobuse. Většina z nás toho ale nevyužila, vydali jsme pozorovat nádherný východ slunce nad mořem. Na prohlídku Monaka jsme měli sedm hodin, což nám bohatě stačilo, viděli jsme knížecí palác, kasino, japonské zahrady a část okruhu Formule 1. Po Monaku nás čekala ještě poslední zastávka v Eze, v parfumerii Fragonard. Tady jsme si poslechli, jak se parfémy vyrábějí, některé vyzkoušeli a měli možnost je nakoupit.

Navonění jsme naposledy nasedli do autobusu, který nás v neděli ráno bezpečně dovezl zpátky na parkoviště před ostravským kulturním domem. Vystoupili jsme unavení, ale plni dojmů. Vydařenost exkurze nezkazilo ani počasí, byť nebylo úplně typicky španělské.

Michaela HANÁKOVÁ,
studentka FF

Sagrada Familia – Barcelona

Vyšla pěkná knížka

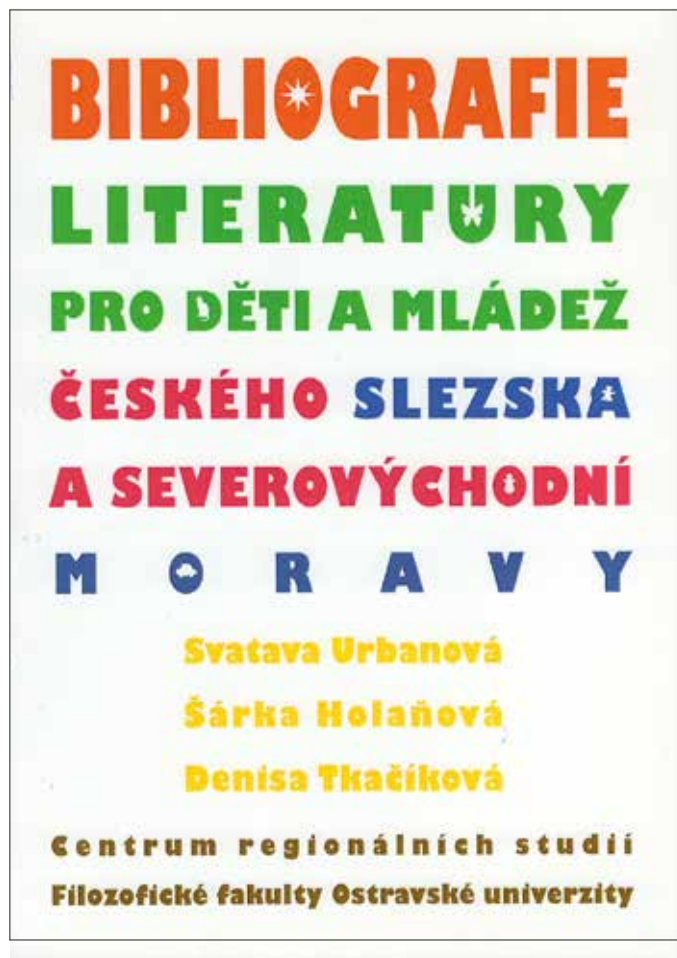
Knižní tvorba pro děti je v našem kraji velmi bohatá. Potvrzuje to i obsáhlá 310 stránková *Bibliografie literatury pro děti a mládež českého Slezska a severovýchodní Moravy* (2015), sestavená Svatavou Urbanovou, Šárkou Holaňovou a Denisou Tkačíkovou, která byla na podzim 2015 vydána na Filozofické fakultě OU. Zahrnuje 70 hesel spisovatelů a 9 hesel nakladatelství. Zeptali jsme se profesorky Urbanové, vedoucí týmu, na vznik publikace.

Paní profesorko, jak si vysvětlujete, že se u specifického okruhu literatury objevuje tolik položek, vztahujících se k regionu?

Základní argument jistě souvisí se strukturováním střeoevropského prostoru, s geografickou rozprostraněností a s přirozenou vazbou na tradici českou, polskou, německou, slovenskou, protože se zrcadlí v hojném zastoupení folklorních útvarů (např. pohádek, pověstí, balad, písní, dětského folkloru), které považujeme např. za slezské, lašské, valašské, těšínské, mají osobité podoby dané historickou a sociální skutečností (zbojnické a hornické pověsti), nesou v sobě jistou pochmurnost, ale také tajemnost až magičnost. Literatura pro děti celá dlouhá desetiletí čerpala svou inspiraci ze slovesného folkloru a dnes zase ona jemu prodlužuje život. Výchozím aspektem bylo sledování knih určených dětem, avšak zprostředkovateli jsou dospělí, kteří jsou buď poučenými folkloristy a etnografy, nebo těmi autory, kterým se podařilo proniknout do světa dětí. Literatura pro děti a mládež se rodí jak z komunikace dospělých s dětmi, tak s průnikem do kódů dětské subkultury (např. dětských her, zábav, rýmovaček, hádanek, dětských anekdot aj.), která mnohdy bývá dospělým utajena.

Problematikou regionalismu i literaturou pro děti a mládež se zabýváte dlouho. Považujete ve svém odborném životě některé etapy vědeckovýzkumného směřování za rozhodující?

Předesílám, že obě oblasti nevnímám parciálně, ale s přesahy do literatury a kultury jako celku a s hledáním mezioborových a mezinárodních vztahů. Pochopení regionálních specifik pomáhá k rozpoznání zdrojů možných názorových kolizí a střetů ve společnosti a stává se zdrojem poznání multikulturnosti – dnes téměř obávaného pojmu. Zkoumání tzv. nového regionalismu na základě živého kontaktu s konkrétní realitou snese setkání s jinými kulturami a dovoluje neztratit svou identitu, ba dokonce tomuto dění dává smysl. Žijeme v době značné xenofobie a zaplétáme se do ideologií národních a náboženských identit, kterým místy nerozumíme. Vést poučenější diskurs o konkrétních lokalitách, kde jevy dovedeme rozpoznat a pojmenovat, protože je důvěrně známe, je velkou předností. Osobně jsem se vydala touto cestou již tím,

že jsem profesně zakotvila na Ostravské univerzitě, kde se regionální bádání v literárněvědné oblasti vžilo. Tam jsem před dvaceti lety stála přímo u zrodu a koncipování dvou vědeckovýzkumných pracovišť: *Ústavu pro regionální studia OU* (1996) – dnes *Centrum regionálních studií FF OU*, kde dodnes působím jako ředitelka, a dále *Kabinetu literatury pro děti a mládež* na sesterské Pedagogické fakultě OU (1996; dnes *Kabinet literatury pro mládež, jazykové a literární komunikace katedry českého jazyka a literatury*). Kabinet jsme zakládali s velkým nadšením s dr. Zdeňkem Kovalčíkem, dnes zlínským farářem Československé církve husitské, a to symbolicky 2. dubna, kdy se slaví Mezinárodní den dětské knihy. Kabinet však vznikl také z naléhavé potřeby rozšířit výzkum na univerzitách a vést o problémech aktuální otevřený dialog. Proto jsme s prof. Svobodovou vymyslely „kulaté stoly“ s názvem *Slovo a obraz v komunikaci s dětmi* a ty pokračují dodnes. Více než čtyřicet let tedy věnuji systematickou pozornost oběma oblastem (regionu i literatuře pro děti a mládež). Výsledkem je nejen obsáhlý sociologický výzkum o recepci regionu (*Region bez hranic*), ale také řada dalších iniciativ, které s tím souvisejí. Při sestavování *Bibliografie* jsem se až podivovala, čemu všemu jsem kdy věnovala pozornost.

Za odpovědi poděkovala Eva MRHAČOVÁ

Nenechte si ujít zajímavou publikaci o architektuře města Hlučína

Zcela zaplněné auditorium bývalého evangelického kostela v Hlučíně bylo v pátek 15. ledna dějištěm krtnu publikace *Architektura Hlučína od počátku města do roku 1938*, která vzešla z pera členů katedry dějin umění a kulturního dědictví Filozofické fakulty Ostravské univerzity v Ostravě, pedagoga *PhDr. Jiřího Junga, Ph.D.*, a studenta doktorského studijního oboru Kulturní dějiny, *Mgr. Adama Hubáčka*.

Prezentaci monografie byl rovněž přítomen děkan filozofické fakulty prof. Aleš Zářický. Ten vyslovil oběma autorům uznání za tento vydavatelský počin, který je výstupem ze studentské grantové soutěže specifického vysokoškolského výzkumu s názvem *Architektura na Hlučíně v 19. a 20. století*. Děkan Zářický rovněž zmínil historické souvislosti vážící se k vydané knize. Od roku 1742 byl Hlučín součástí Pruska, územní změna nastala v roce 1920 na základě Versailleské smlouvy, kdy bylo k Československu připojeno území tzv. jižního Ratibořska, od té doby nazývané Hlučínsko.

Starosta města, Mgr. Pavel Pašek, ve svém projevu ocenil vysoce kvalitní grafické zpracování publikace a vyzdvihl fakt, že díky tomuto dílu má Hlučín komplexně zpracovaný přehled vývoje městské architektury napříč dvěma stoletími.

V 19. století byla zdejší architektura pod přímým vlivem kulturních center Pruska, charakterizovaná stylem tzv. Hannoverské školy, který byl inspirován severskou cihlovou gotikou. Po připojení Hlučínska k Československu byly zpřetřhány dřívější vazby k Prusku a zdejší prostředí utvářeli architekti z Opavy či Moravské Ostravy, ale u zásadních zakázek také z Prahy a Brna.

Zleva autoři křtění publikace dr. Jung a Mgr. Hubáček, starosta Mgr. Pašek, Ing. Barták
Foto: Magdalena Smolková

Publikaci představil architekt Ing. Josef Barták, z jehož proslovu vyjímáme:

„Autoři přinesli objevný a zcela zásadní vhled na stavební díla města s fundovaným popisem jednotlivých staveb, tvůrců, stavebníků i popis širších souvislostí, často i s odkazem na obdobné stavby v blízkém i vzdálenějším okolí. Publikace není jen popisem s naprosto profesionální terminologií, ale díky dobré znalosti architektury na Ratibořsku i v Horním Slezsku jsou dokumentovány cenné souvislosti i vlivy působící na jednotlivé tvůrce. Práce má pozoruhodný přesah sahající do Vratislavi, Berlína i Anglie. Pozorný čtenář v ní nalezne i část odpovědi na dnes už zapomenuté tvrzení o říši Schlomperei, tedy za vodou, čímž bylo myšleno Rakousko Uhersko.

Přínosem knihy je výčet jmen těch, kdo se zasloužili o stavební rozvoj města. Byli to jednak majitelé panství či duchovní osoby pocházející z Hlučína, ale i starostové. Je zde například připomenut finanční dar posledního opata olomouckého premonstrátského kláštera Hradisko Pavla Ferdinanda Václavíka, s jehož pomocí mohla být v roce 1765 vybudována nová radnice místo radnice zničené při katastrofálním požáru z roku 1761.

Jsem přesvědčen, že kniha bude kultivovat veřejné mínění. Že bude vybudováním i mementem k zamyšlení pro všechny současné i příští investory, aby své záměry uskutečňovali nejen s ohledem na své utilitární potřeby, ale i s vědomím co se o nich bude psát či mluvit po padesáti či sto letech. Kniha je i důležitým námětem pro zmapování a popsání dění po roce 1938 do současnosti, které by si město zasloužilo. A mělo by zcela zásadní význam pro příští strategická rozhodování, a ta, věřte, přijdou.

Neznám město velikosti Hlučína, které by mělo tak zmapované své urbánní prostředí. Kniha po mém soudu nastavuje nové měřítko pro popisovanou problematiku. Pochvalně zmiňuji dvojici spolupracujících autorů za příspěvek o československém opevnění, kasárnách a důstojnických domech od Jiřího Nemináře a příspěvek o městské vodní elektrárně a velkém mlýnu od Květy Jordánové. Tyto oba příspěvky akcentují jinou než kunsthistorickou problematiku. Činí tak stejně zajímavě a jsou opodstatněnou součástí knihy.

Přeji městu Hlučíně, aby našlo ve svém rozpočtu prostředky na pokračování knihy po roce 1938. Opravdu se to vyplatí!“

Jana BOLKOVÁ

Z publikací nakladatelství Academia

Academia 1966–2016

V roce 1966, tedy před padesáti lety, začalo tehdejší Nakladatelství ČSAV, založené roku 1953, užívat název Academia. Od té doby vydalo úctyhodný počet zhruba čtyř a půl tisíce knih, mezi jejichž autory bychom našli patrně všechny významné české vědce, reprezentující všechny vědní obory. Toto jubileum připomíná sborník sestavený z více než dvou desítek příspěvků autorů a spolupracovníků Nakladatelství Academia. Jejich úvahy, krátká vyznání, vzpomínky a glosy doplňuje kompletní bibliografie nakladatelství od roku 1966 do současnosti.

DOTISK

Kronika česká – Václav Hájek z Libočan – 26.1.2016

Hájkova Kronika česká, poprvé vydaná v roce 1543, patřila až do 19. století k nejčtenějším a nejoblíbenějším česky psaným knihám, i přes tvrdou kritiku, které ji podrobil v druhé polovině 18. století historik Gelasius Dobner. Hlavně v 19. století Kronika poskytla látku mnoha novodobým českým autorům i výtvarným umělcům. Většina starých českých pověstí žije dodnes v obecném povědomí právě v podobě, kterou jim vtiskl Hájek. Vázaná, 1448 str., DPC 1500 Kč

Připravila Eva MRHAČOVÁ

Akreditační spisy FF

Pro každý nový obor FF musel být k akreditaci zpracován akreditační spis. Celkem bylo v letech 2003–2015 zpracováno 143 akreditačních spisů. Sloupec Spisů je úctyhodný, měří 277 cm. A co je nejdůležitější – až na 3 byly všechny tyto žádosti úspěšně akreditovány. K tomuto tématu se vrátíme v dalších číslech Listů FF.

Redakce Listů

Na fotografii vedoucí studijního oddělení FF, PhDr. Rostislav Černý

Z programu Fiducie na měsíc únor 2016

17.2. v 18:00 Jakub Ivánek – Nejen ostravské sochy

Proč umění v ulicích a v architektuře vznikalo a mělo by vznikat i nadále? Jaký je vztah společnosti k němu? Můžeme něco dělat pro jeho zachování? Beseda s autorem hesel nové databáze Ostravské sochy o umění ve veřejném prostoru nejen z pohledu jeho dokumentátora.

Jakub Ivánek (*1983) - autor hesel Databáze ostravských soch a popularizátor umění ve veřejném prostoru. Absolvent oborů český jazyk a literatura a historie na Filozofické fakultě Ostravské univerzity a postgraduálního studia Teorie a dějiny české literatury tamtéž (disertační práce *Pisně o svatých v české barokní literatuře*). Svůj odborný směřuje k české barokní literatuře (např. *Katalog písní o svatých v české barokní literatuře*, 2010) a reflexi lázni v propagačních textech raného novověku a 19. století (studie o lázeňské krajině raného novověku v publikaci *Krajina*, 2012; studie o textech propagujících v 19. století lázně Rožnov pod Radhoštěm v publikaci *Valašsko*, 2014; studie o historii Jánkových Koupelí v 19. stol. v periodiku *Slezský sborník*, v tisku). Mimo literární oblast se zabývá kulturou regionu severní Moravy a českého Slezska (editor *Kulturně-historické encyklopedie českého Slezska a severovýchodní Moravy*, 2013), zvláště pak historii šlechtických sídel a dokumentací plastik a tzv. monumentálních realizací ve veřejném prostoru. Od roku 2011 je vědeckým pracovníkem Ústavu pro regionální studia Filozofické fakulty Ostravské univerzity. Je členem Okrašlovacího spolku Za krásnou Ostravu.

18.2. Libor Magdoň – Miro Dacho: Příchod gangsterů a jiné příběhy

Moderovaná debata se slovenským dramaturgem Miro Dachem a odborníkem na současnou slovenskou literaturu Liborem Magdonem na téma slovenská literatura posledního čtvrtstoletí.

Večerem provází literární historik Martin Tomášek.

Večer se koná u příležitosti uvedení dramaturgie oceňovaného románu slovenského prozaika Pavla Vilikovského pod názvem *Deník mého otce* aneb příběh opravdického člověka. Režie hry, kterou budete moci zhlédnout v Národním divadle moravskoslezském, se ujal mladý slovenský režisér Lukáš Brutovský, dramaturg hry má na starosti dramaturg Miro Dacho.

Diskuse se koná ve spolupráci s Národním divadlem moravskoslezským.

Libor Magdoň (*1969) - od roku 1993 vyučuje na FF OU slovenskou literaturu. Od roku 2001 je jeho hlavním zdrojem obživy vyučování českého jazyka a dějepisu na Gymnáziu Petra Bezruče ve Frýdku-Místku.

Miro Dacho (1983) vystudoval teorii a kritiku divadelního umění a divadelní režii a dramaturgii na Divadelní fakultě bratislavské Vysoké školy múzických umění, kde zároveň absolvoval doktorské studium. V současnosti je pedagogem Katedry režie a dramaturgie Divadelní fakulty. Dramaturgicky spolupracoval s mnoha divadly na Slovensku i v české republice, například se Slovenským národním divadlem, s Divadlem Jána Palárika v Trnavě, HaDivadlem v Brně, se Svandovým divadlem na Smíchově a dalšími. Je autorem divadelních her *For Sale* a *Paperback*, autorem či spoluautorem divadelních adaptací (*na... Dva dny v Chujave*, *Pipi dlhá pančúcha*, *Hájniová žena*, *Europeana*, *Trnavská skupina alebo Viseli sme za nohu z kolotoča*), autorsky spolupracuje s Rozhlasem a televízií Slovenska.

Připravila Ilona ROZEHNALOVÁ

ZE ŽIVOTA NAŠICH ABSOLVENTŮ

Mgr. Jakub Ivánek, Ph.D.,

vystudoval na Filozofické fakultě Ostravské univerzity v Ostravě obor učitelství pro střední školy v kombinaci Český jazyk a literatura - Historie (2007). Pokračoval zde v doktorském studiu oboru Teorie a dějiny české literatury, které úspěšně završil v roce 2011 obhajobou disertační práce na téma *Písně o svatých v české barokní literatuře* (školitel doc. Jan Malura). Už v průběhu studií se podílel na činnostech Centra regionálních studií Filozofické fakulty Ostravské univerzity, vědeckovýzkumného pracoviště fakulty. V této souvislosti zde zmiňuji jeho redaktorskou práci na rozšířeném vydání Kulturně-historické encyklopedie českého Slezska a severovýchodní Moravy (2013) a spolueditorství publikace *Valašsko – historie a kultura* (2014). Jako člen okrašlovacího spolku Za krásnou Ostravu a občanského sdružení Důl architektury se podílel na záchraně kulturního dědictví.

Jana Bolková

Foto: www.ostrava.info.cz

„Současná doba umění ve veřejném prostoru nepřeje. Je na lidech, aby dali úřadům najevo, že umění v ulicích chtějí.“

Jakube, jaké důvody Tě přiměly k tomu, že jsi svoji profesní dráhu nasměroval do badatelské sféry v oblasti české barokní literatury?

V jádru asi leží skutečnost, že starší česká literatura je někde mezi literární vědou a historií, takže byla kompromisem mezi oběma obory, které jsem studoval. Přímou pohnutkou pak byly skvělé hodiny starší české literatury s doc. Malurou, mým pozdějším školitelem, který ve studentech umí probudit zájem o tuto tematiku.

Kromě hymnografie, která je nedílnou složkou české barokní literatury, se zabýváš reprezentací lázní v textech raného novověku a 19. století. Můžeš přiblížit tento výzkumný záměr?

Myslím, že lázeňství je podivuhodným fenoménem. Už v dobách, kdy nelze hovořit o společenské rovnosti lidí, to byl prostor, který lidi různých stavů spojoval a činil je rovnými v nemoci i víře v uzdravení. Je sice pravda, že v době vrcholu lázeňské kultury v 18. a 19. století si aristokracie z láz-

ni učinila jakási rekreační centra, ale to zase přispívalo ke skutečnosti, že se lázně mohly vyvíjet v architektonicky zajímavé komplexy, které obklopovala specifická lázeňská krajina. To vše dobové texty nějakým způsobem zrcadlí.

Kromě vědy se významně podílíš na popularizaci umění a Tvým čerstvým počinem v této oblasti je vznik internetové databáze uměleckých děl s názvem Ostravské sochy, dostupné na adrese www.ostravskesochy.cz. Databáze vznikla ve spolupráci s Antikvariátem a klubem Fiducia a okrašlovacím spolkem Za krásnou Ostravu, za finanční podpory statutárního města Ostravy a Ministerstva kultury České republiky. Jedinečný rejstřík mapuje nejen existující artefakty, ale rovněž zaniklá díla ostravského veřejného prostoru. Databáze zahrnuje detailní popis a lokaci soch, reliéfů, mozaik, sgrafit, nástěnných maleb včetně designových objektů. Bonusem k databázi je rovněž tištěná

mapa, kde jsou zaneseny všechny existující artefakty.

Co bylo impulsem ke vzniku této tolik potřebné databáze a v čem spatřuješ její zásadní význam?

Na počátku stál samozřejmě můj zájem o umění ve veřejném prostoru, který se rozvinul naplno v souvislosti s přípravou obrazového doprovodu pro Kulturně-historickou encyklopedii českého Slezska a severovýchodní Moravy v roce 2013. Postupně jsem narážel na jednotlivé objekty, literaturu a archivní prameny. Když jsem pak zjistil, kolik skvělých věcí nenávratně zmizelo a nadále mizí, začal jsem tyto artefakty dokumentovat a upozorňovat na jejich hodnotu. Po spojení s okrašlovacím spolkem se zrodil nápad vytvořit databázi Ostravské sochy. Ačkoli primární úlohou databáze je ukázat veřejnosti a úřadům, že tu máme jisté kulturní dědictví, o které bychom měli pečovat, databáze je zároveň solidním základem pro odborný výzkum, tudíž bych ji z mé vědecké činnosti nevyjímal. Vnímám své aktivity komplexně. ▶

Nejstarší zařazenou sochou v databázi je mariánský sloup z roku 1702, který je umístěn na Masarykově náměstí. Které historické období bylo z hlediska vzniku výtvarných objektů pro Ostravu zlatým věkem?

Z hlediska počtu samozřejmě doba 50.–80. let 20. století. Tehdy bylo umění komplementární součástí všech veřejných staveb. A jelikož to byla doba, kdy téměř každá větší stavba byla financována z veřejných zdrojů, umění se v architektuře uplatňovalo v hojně míře.

Na konci 60. let byla Ostrava Mekkou sochařů, pořádala se zde sochařská bienále. Hodnotná díla, vzešlá z těchto klání byla pak součástí ostravského veřejného prostoru. Po nástupu normalizace byla většina těchto děl zničena, v lepším případě navracena autorům. Jak tyto nevratné počiny poznamenaly veřejný prostor našeho města?

Samozřejmě negativně. Tato progresivní díla, vzniklá ze spolupráce umělců z celého světa s pracovníky Vítkovických železáren, byla instalována v Komenského sadech. Od jejich odstranění na počátku 70. let zejí prostory uměleckou prázdnotou. Naštěstí se podařilo počátkem 90. let instalovat dochovaná díla včetně několika nových v sadu Milady Horákové za Domem kultury. Smutné je, že se o ně obvod nestará – většina z nich je silně znečištěná sprejery.

I v dnešní době se chováme ke svědkům dob minulých barbarsky. Díky revitalizaci objektů mizí pod nánosy omítek krásná sgrafita, která byla charakteristická pro domy určené zaměstnancům dolů v centru Ostravy, v tichosti byla odstraněna plastika Václava Uruby na obchodním komplexu Kotva v Zábřehu a tak bychom mohli pokračovat. Dá se těmto zásahům nějak zabránit?

Pokud majitelé a úřady nevědí, jaké hodnoty spravují, musí jim to někdo naznačit. Snažíme se o to v okrašlovacím spolku, ale sami vše nezvládn-

Jakub Ivánek s Ilonou Rozehnalovou s mapou ostravských soch u skulptury Mariusze Kotrby – Milenci v Husově sadu.

Foto: Dagmar Misařová
Český rozhlas Ostrava

neme. Je třeba, aby měli zájem rovněž další kulturně zaměřeni občané města. Aby se prostředí, ve kterém žijí, u úřadů zastali. Aby dali najevo, že umění v ulicích chtějí a že by o něj mělo být pečováno.

Jakube, o Tobě je známo, že se zajímáš o věci veřejné a nesmyslná byrokratická rozhodnutí Tě nenechávají pasivním. Díky Tvému úsilí byl zachráněn jeden ze symbolů havířovského nádraží, Urubova betonová plastika Směrník, která je dnes umístěna před novým sídlem ostravské pobočky Národního památkového ústavu. Myslíš si, že je stále reálné zachránit zdevastovaný objekt městských jatek?

Každá ohrožená památka je v trochu jiné situaci. V případě havířovského nádraží, o jehož záchranu se zasloužil Důl architektury, ale rovněž třeba i v případě nádraží ve Vítkovicích, je problémem nechuť Českých drah investovat do objektu, pro který vlastně nemají využití. U jatek je zase vůle současného vedení města se situací něco dělat, protože jsou nápady, co s objektem

podniknout. Ten ale patří soukromému majiteli, který chce na případném prodeji ruiny vydělat. Záchrana je podle mě reálná vždy, pokud je co zachraňovat. A to ve všech zmíněných případech je.

Jaký je z Tvého pohledu současný stav umění v ostravském veřejném prostoru? Přeje tato doba kvalitnímu umění?

Současná doba kvalitnímu umění ve veřejném prostoru nepřeje. Přesto občas nějaká zdařilá práce vznikne. Určitým východiskem by bylo obnovení vyhlásky o povinném procentu na uměleckou výzdobu v případě staveb z veřejných financí. Ve většině kulturních zemí to funguje a od letošního roku mají takový zákon i na Slovensku. Nerozumím, proč bychom ho neměli mít i my.

Děkuji za rozhovor a zvu všechny zájemce o tuto problematiku na 17. února do Antikvariátu Fiducia, kde Jakub Ivánek představí nově vzniklou databázi Ostravské sochy.

Jana BOLKOVÁ

VITA CAROLI I.

Karel IV. – ideálním panovníkem ve vlastní režii

Vzhledem k blízkému se sedmistému výročí narození českého krále a římskoněmeckého císaře Karla IV. se redakční rada *Listů FF* rozhodla zprostředkovat čtenářům v příštích šesti číslech alespoň část z pozoruhodného myšlenkového odkazu, jenž po sobě tento panovník zachoval. V této souvislosti se budeme několikrát vracet i k dílu, na němž se Karel výrazně autorsky podílel – jeho životopisu. Ukázky z něj, jejichž nadčasové poselství může mít ambici promlouvat i k člověku dnešní postmoderní doby, doprovázené komentářem budou tvořit jádro této rubriky.

„Svým nástupcům, kteří budou sedět na mém dvojitěm trůně, chci dát poznat dvojitě život světa, aby z něho vyvolili lepší. ... Když pak budete kralovat po mně, ozdobeni korunu královskou, pomněte, že i já jsem kraloval před vámi, že jsem obrácen v prach a v hlínu červů. Podobně i vy upadnete v nic, přecházejíce jako stín a jako květ polní. Co je platna urozenost aneb hojnost věcí, není-li přidáno čisté svědomí s pravou vírou a s nadějí na svatě vzkříšení? Neuposuzujte život svůj jako bezbožní nesprávně soudíce: Jestliže je tak nepatrné to, čím jsme zde, protože od Boha stvořeni z ničeho jsme se narodili a protože po tomto životě v nic se zase obrátíme, je to toliko, jako bychom vůbec nebyli bývali. ... Jestliže pak budete chodit v bázni boží, moudrost bude počátkem vašich skutků a soudit budete bratry v spravedlnosti a v pravdě, jakož sami doufáte, že budete souzeni od Pána; tak neuchýlíte se na scestí, neboť cesta Páně je přímá. A budete milosrdni k nuzným a chudým tak, jak si přejete dojít milosrdenství u Pána pro svou nuznost a křehkost. ... Úmysly nepřátel vašich Bůh rozptýlí a naučí vás konat spravedlnost a právo, ... duch moudrosti a rozumu Páně bude ve vás. ... Vaše koruny se budou skvít a vaše tváře budou ozářeny, neboť oči moudrých v ně budou patřit a chválit budou Pána řkouce: ‚Přidej Pán dní králových ke dnům jeho‘. V pokolení spravedlivých bude žehnáno vašemu rodu.“

(Karel IV. *Vlastní životopis*, Praha 1978, s. 11–21.)

Ve svých úvahách o ideální vládě vedoucí ke spravedlivému uspořádání společnosti, které Karel mistrně vkládal do svého životopisného díla za účelem poučení svých nástupců, vycházel z obecně sdílené středověké představy, podle které byl panovník nadán svojí mocí na základě vůle Boha – krále králů. Tento způsob legitimizace moci, který je v dnešních euro-atlantických společenstvích nahrazen institutem většinového souhlasu realizovaného v rámci demokratických voleb, kladl na středověkého pa-

Karel IV. jako trůnící císař na vyobrazení v tzv. Gelnhausenově rukopise z 15. století (SOka Jihlava)

novníka požadavek osobní zbožnosti. Jakkoli k nám tak v představeném úryvku zřetelně promlouvá především hluboký prožitek křesťanské religiozity jeho autora, lze výše představenou radu posunout na vyšší metaforickou úroveň. V té představuje Karlem na panovnících vyžadovaná služba Bohu spíše požadavek takového jednání vladaře, které je v souladu s člověka přesahujícími morálně-etickými principy. Pouze vláda vykonávaná v rámci těchto principů, bez ohledu na osobní prospěch či materiální zajištění krále a se stálým zřetelem k pomíjivosti všeho pozemského, vede dle Karla k dosažení stabilního uspořádání společnosti založeného na panovníkově moudrosti, milosrdenství a spravedlnosti. V tomto ohledu zůstává středověký ideál realizace moci platný do dnešní doby, mění se jen formy výkonu vlády, jejíž představitelé po několik staletí marně usilují o jeho naplnění – nebo to alespoň předstírají.

Připravil Robert Antonín

ČTENÍ K ZAMYŠLENÍ

Společnost nevzdělanosti

Konrad Paul Liessmann je rakouský filozof, vedoucí katedry filozofie na Vídeňské univerzitě. I u nás je znám svou kritikou takzvané vědomostní společnosti (knowledge society), společnosti vzdělání. V češtině mu vyšlo už pět knih. V roce 2010 obdržel cenu Vize 97. Z jeho poslední publikace *Hodina duchů – Praxe nevzdělanosti*, vydané v Rakousku 2014 a v češtině 2015, vyjímáme několik podnětů k zamyšlení.

Liessmann se zastává klasických konceptů vzdělávání, i když ví, že jsou dnes nepraktické a jen málokdo po nich touží. „Škola by mohla představovat jakýsi chráněný prostor, kde se lidé vědomě soustřeďují na podstatné otázky, problémy a obsahy a kde se ignorují módní požadavky hysterické veřejnosti, jako jsou třeba generální inkluze dětí s omezeními všeho druhu, systém zkoušení tolerantní k chybám, tolerance vůči všem a integrace všech, všestranná komunikativnost, politicky korektní mluva, finanční gramotnost, zdravotní výchova, spotřebitelská výchova, mediální výchova, správné chování na sociálních sítích...“ (s. 20–21)

Liessmann působí jako konzervativce, ale on nechce zakonzervovat někdejší zavedené pořádky. Jen ukazuje, že křečovitě pokusy o reformy vzdělávání se nápadně často zvrtnou. Vadí mu, že se o reformách nediskutuje kvalifikovaně a že se empirické výzkumy účinnosti vzdělávacích soustav neprovádějí důkladně a nedovedou do důsledků. Svou kritikou a ironií přispívá k projasnění a pročištění myšlení a rozpravy o vzdělávací politice. Tím, že odhaluje chybné argumentace, pochybná východiska a scestné cíle, poskytuje veřejné rozpravě službu. „V – údajně – rychle se měnící společnosti potřebují vzdělávací systémy vysadit rychlost, nepotřebují hektičnost, ale uvážlivost, ne tempo, ale stabilitu, ne permanentní změnu, ale jistotu, žádné trvalé ostřelování z médií a politiky.“ (s. 25)

Vadí mu, že školskou politiku a reformy vzdělávání ovládli manažeři vzdělávání, pro něž jediným cílem vzdělávání je výcvik k profesnímu a životnímu uplatnění, tedy takzvané kompetence, mechanicky aplikované vědomosti a dovednosti. „Znalost fakt« se stala nesmyslem, tato forma vědění musí být ze škol vypuzena, nikdo se nemá zatěžovat věcmi, které lze buď najít všude, nebo které beztak rychle zastarají. Plošná přestavba učebnic a studijních plánů na školách a univerzitách z definovaných znalostí a obsahů na kompetence je jen nejviditelnějším znakem generální degradace vědění. Nadšení z ideje, že ve společnosti vědění záleží především na tom rozvíjet, trénovat, měřit ony schopnosti, které dovolují kompetentně zacházet s jakýmkoli libovolným věděním, přehlíží, že vědění se tím fakticky stává libovolným, v posledku bezvýznamným. Kdo se naučil jen s věděním zacházet, jakkoli paradoxně to zní, nakonec neví, jak s ním má zacházet. K tomu by musel něco vědět. Ztratil se náhled, že existuje základní diference mezi vyvoláváním informací a rozuměním nějaké věci.“ (s. 45) „Člověk přirozeně nemůže vědět všechno... existují znalosti a díla, kterými je nutno zabývat se přednostně na základě vlastní hodnoty, proto se nevyhneme otázce po nějakém kánonu, po důstojnosti a místu v hodnotě vědeckých bádání a uměleckých produkcí. Tuto debatu však už nechceme a neumíme vést. Proto zprostředkováváme a testujeme prázdné kompetence, které považujeme za zvlášť blízké praxi a životu.“ (s. 46)

„Mladí, kteří dnes navštěvují výuku dějin na gymnáziu, nakonec vykazují téměř nekonečný seznam kompetencí, jež získali během této výuky. Umějí konstatovat, označovat, skicovat, líčit, ukazovat, reprodukovat, vypočítávat, shrnovat, lokalizovat, vykládat, definovat, zkoumat, zdůvodňovat, dokazovat, charakterizovat, zařazovat, vysvětlovat, stavět proti sobě, vyvracet, vypracovávat, rozčleňovat, přednášet, aplikovat, představovat, zaujímat stanovisko, rozvrhovat, rozvíjet, diskutovat, přezkušovat, formovat, formulovat, sestavovat, kritizovat [*Toto je skutečný výčet operátorů, jež rakouské ministerstvo školství užívá při stanovení obsahu maturitní zkoušky.*] Kleió, múza dějepisectví, uměla jen jedno: vyprávět. Tato schopnost se v obsáhlém katalogu kompetencí pro obor dějiny už nevyskytuje. Vyprávění platí pouze za reprodukční akt, který nevykazuje žádnou zvláštní nadhodnotu pro rozvoj »historických kompetencí«, ať to znamená cokoli. Jinými slovy: Kleió, múza, by při dnešní maturitě neměla žádnou šanci.“ (s. 124–125)

„Univerzity stále více trpí ideologiemi předepisovanými z Boloně. Že studium je v prvé řadě koncipováno jako profesní výcvik, že nejde o vědu a vzdělání, nýbrž o kompetence a dovednosti, o to získat konkurenční výhody, že studium nepředstavuje důležitou fázi v biografii mladého člověka, v níž by se v jisté svobodě mohly získávat odborné, sociální a společenskopolitické náhledy v kritickém záměru, nýbrž o rychlé a efektivní absolvování tréninku, což nyní univerzity přivádí do obtíží. Výcvik orientovaný k životu a profesi lze totiž skutečně efektivněji organizovat na jiných místech a jiným způsobem. Pokud už univerzita nechce být ničím víc než tréninkovým táborem, tak už právě žádnou univerzitou nechce být.“ (s. 79–80)

„V současnosti s oblibou načrtaný idylický obraz moderní školy, v níž místo ředitele vyhledává své excelentně vycvičené a angažované učitele top-manager, aby s nimi ve světlých high-tech třídách malé skupině vysoce motivovaných, zvidavých a kreativních dětí ze všech zemí a ze všech sociálních vrstev celodenně a s přesahem oborů pomáhal rozvíjet kompetence, které potřebují, aby ve společnosti brutální konkurence pokojně a se sociální odpovědností za zachování stejných šancí pro všechny přece měly nejlepší vyhlídky – tento obraz je nejen utopický, nýbrž, jako každá utopie, je to vlastně strašná představa. (...) Škola snad může vykonat mnohé, ale nemůže korigovat každý deficit společnosti.“ (s. 90)